

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 3 October 1915. N°. 1967.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 86, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.00 bij vooruitbetaling, voor het veldere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f — 10. Abonnementen worden aangegonnen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f — 20.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven f — 12 per regel.

Van de Volëinding.

CXXX.

ZESDE REEKS.

III.

En wij allen, met ongedekten aangezicht de heerlijkheid des Heeren als in eenen spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest.

2 Corinthen 3: 18.

We zullen ons alzo wel wachten, om het nog steeds voorkomen van wonderbare, voor ons onverklaarbare tekenen te loochenen; veeleer erkennen we, staande voor de feiten, dat er zulke tekenen metterdaad van oudsher ook in het Heidenland steeds geweest zijn, en steeds nog voorkomen. Alleen maar, aan die gulle bekentenis voegen we aanstonds het voorbehoud toe, dat al zulke verschijnselen principieel verschillen van de ingrijpingen van Gods Almacht in ons menselijk leven, gelijk die bij het uitgaan der Bijzondere Openbaring zich stelselmatig voordeden, en in die Openbaring een onmisbaren schakel vormden. Die tekenen en wonderverschijnselen, waarin we een ingrijping van Gods Almacht hebben te eeren, begeelden van meet af het optreden van de profeten, van den Christus en van de Apostelen, maar met het wegsterven van Johannes, den laatste Apostel, neemt dit alles dan ook een einde. De Bijzondere Openbaring is nu voltooid. Van verdere aanvulling is geen sprake meer. En de machtige ingrijping van Gods Almacht in den gewonen loop der dingen toeft nu reeds bijna twee duizend jaren, om straks eerst opnieuw in te treden, als Openbaringen IV en v.v. in vervulling zal gaan, en het eerste zegel zal ontsloten, verklaard en vervuld worden.

Wil dit nu zeggen, dat met den dood van den Apostel Johannes een periode is ingetreden, waarin de Bijzondere Openbaring verzegeld werd, en er niets anders viel waar te nemen dan het ordinare, geheel gewone en normale menselijke leven? Onder de bedeeling van de Gemeene Gratie nu ja, zoodat de zelfvernietiging door zonde en verderf niet gelijk vóór den Zondvloed met alles opzij stuwende kracht voortging, maar dan toch in zulk een zin, alsof van nu aan de Bijzondere Openbaring ophield betekenis voor den gang van het wereldleven te hebben? Zeer stellig niet; en daarom is het, ter voorkoming van misverstand, strikt noodig, thans klaar en helder te doen uitkomen, hoe de gegevens der Bijzondere Openbaring, die thans voltooid waren, en alzo geen aanvulling meer behoeften noch erlangen, eeuw na eeuw op het menselijk leven hebben ingewerkt, zich juist door deze inwerking in het leven, steeds rijker ontplooid hebben, en nog steeds voortgaan in steeds voller ontplooiing hun volheid van rijkdom te laten uitkomen. We pleiten voor stilstand in de Bijzondere Openbaring van 't einde van het Apostolaat tot op die ure waarop het eerste zegel, waarvan ons Openb. V getuigt, in vervulling zal gaan, maar even beslist komen we er voor op, dat in de bijna twintig eeuwen die sinds in het gewone wereldleven verliepen, het oog niet mag gesloten worden voor de ontdiëning en al rijker ontplooiing van wat in de Bijzondere Openbaring ons geschonken was.

De schat in de Bijzondere Openbaring ons toebedeeld, was veel te rijk om door één enkel geslacht van Christenen in al zijn volheid gekend, beleiden, doorzien en ontwikkeld te kunnen worden. Wel heeft die Openbaring één en dezelfde van den eersten aanvang der Christenheid af tot nu toe, maar de indruk, dien de Christenheid er van ontving, verschilde en liep uiteen naar gelang van de zeer uiteenlopende gegevens die in het menselijk besef, in het menselijk denken, en in het geestelijk ervaren van den mensch, voor zijn zielsverrijking aanwezig waren. Geen twee menschen zijn geheel identiek. Reeds aan de apostelen zelf zien we het gedurig uitkomen van menselijke variatie. Petrus en Johannes verschillen zoo sterk in aanleg en karakter, dat ze schier niet in één adem te noemen zijn. Wat Paulus ons in schriftuur naliet, en wat Jacobus daarnaast boekte, lijkt schier in niets op elkaar. De zaak die uit hun getuigenis spreekt, is en blijft één, maar de opvatting is gedurig veranderend, en de wijze waarop ze het hun geïnspireerde weergeven, verraadt wijziging in schier elke uiting. Dit was geen toeval, en evenmin was het een gebrek. Het feit ligt er nu eenmaal toe, dat het Gode beliefd heeft, zijn creaturen niet identiek naar vast

model, maar telkens gevarieerd te doen uitkomen. Dit is reeds zoo bij de starren aan het firmament. Het is evenzoo in de kleine wereld van paalen en edelgesteenten. Men ziet het niet anders in de wereld der bloemen. Sterker zelfs nog in de wereld der dieren. En dan ten slotte het sterkst van alles in de wereld der menscheit. Oppervlakkigheid heeft 't zich wel vaak voorgesteld alsof althans in de engelenwereld alle leven geheel identiek was, doch ook dit berust op misverstand. De demonen zelfs zijn eindeloos gevarieerd, en wat zijn deze demonen anders dan onnatuurlijk geworden engelen, die ontsloegen in hun tegendeel. Het feit zelf, dat de demonen die zeven eerst engelen waren, in hun geestelijk tegendeel veranderden, levert immers bewijs, dat er ook in de engelenwereld variaties waren. Anders toch zouden of alle engelen afgevalen, of twel alle engelen heilig gebleven zijn. Nu er verschil en tegenstelling opkwam, ziet ge reeds daaraan de variaties, daargelaten nog dat de onderscheiding, waarvan de Schrift in Michael en Gabriel, in de Serafijnen en Cherubijnen gewaagt, zeer duidelijk het valsche denkbeeld van een geheel identieke geestenwereld als volstrekt onhoudbaar te niet doet.

Is dit reeds zoo in de Engelenwereld, veel sterker nog komt voor ons die variatie zonder eind in onze menschenwereld uit. Niet, men versta ons wel, alsof het zeker ware en vaststond, dat onze menselijke variaties zoo veel rijker waren. Alleen maar, we kennen de Engelenwereld niet nader, en daarentegen onze menschenwereld van zeer nabij. Voor de Engelenwereld moeten we afgaan op zeer enkele stellige gegevens die in de Schrift voor ons liggen, en voor wat de wereld der menschenkinderen aangaat, vloeien de gegevens die ter onzer beschikking staan, van allen kant over. Bij deze variaties onder de kinderen der menschen nu is dit het hoogst opmerkelijke, dat de verschillen tusschen mensch en mensch niet enkel een persoonlijk karakter dragen, maar zich even stellig groepsgeestelijk voordoen, en juist op deze groepsverschillen komt 't hier in de eerste plaats aan. Het is er mede als b.v. in de wereld der bloemen. Onder de bloemen hebt ge het roosverschil tusschen rozen en anjeliëren, tusschen liliën en violen, maar in die soorten zelf vindt ge weer het heel ander verschil van 't ene exemplaar roos, lilië of anjelië met het andere. Er zijn roode, er zijn witte, er zijn gele rozen, er zijn rozen van grooter en van kleiner aanleg, maar in elk dier ondergroepen vindt ge nu bovendien den nameloos rijkdom van wat de ene roos als exemplaar u weer anders toont dan het andere exemplaar, vaak zelfs aan denzelfden stam, ja aan denzelfden tak. Het gewone zeggen: 'geen twee bladen zijn gelijk', stelt hier regel, en zonder overdrijving kan gezegd, dat de rijkdom van Gods machtig scheppen in elke plant, ja in elk tak van die plant, en in elke bloem, die er aan uitkomt, te bewonderen is. Het is metterdaad een eindeloos verscheidenheid die hier schittert. Twee volkomen gelijke rozen zijn in heel uw tuin, al mag die nog zoo groot en rijk zijn, niet te vinden. In wat God schept is geen eenvormigheid. En ditzelfde verschijnsel nu herhaalt zich ook onder ons menschen, zoo individueel mogelijk, in den vorm van ons lichaam, en in den vorm van de deelen van ons lichaam. Ook al is het, dat vader en moeder zoo weinig uiteenloopen, dat al hun kinderen kennelijk eenzelfde grondtype vertoonen, zoo vindt ge toch nooit drie, vier, vijf kinderen van dezelfde ouders die precies eender zijn. Gij, als vreemde in 't huis, moogt dit verschil tusschen zusje en zusje, tusschen broertje en broertje niet zoo aanstonds opmerken, en ze daarom vaak met elkaar verwarren, maar de moeder zelf kent de verschillen en kent het onderscheid tusschen kind en kind zeer wel. Een onderscheid in grootte niet alleen, maar in oog en gelaat, in voorkomen en optreden, in toon en stemming en wijze van uiting; en al is zulk een moeder in het rijk bezit van zeg twaalf kinderen, ze vergist zich toch nimmer, zelfs niet bij tweelingen, die even groot en even oud zijn.

Doch dit ziet nu nog alleen op de uiterlijke verschijning, terwijl het toch van zelf spreekt, dat voor het onderwerp, dat ons thans bezighoudt, de innerlijke verschillen veel sterker mee spreken. Immers hier stuit ge steeds op het verschil van wat men noemt temperament, op verschil van karakter, op verschil van aard en neiging. Zijn geen twee bladen gelijk, ook geen twee menschen zijn in aard en wezen innerlijk volkomen gelijk. Juist komt veeleer in de verscheidenheid der rijkdom en de gezelligheid van het leven uit. Het is als in de

tonenwereld. Eindeloze variaties. De één zus en de ander zoon. En juist in die eindeloze variatie is de betekenis van de persoonlijkheid uitkomend. Hoe meer in een gezin de één van den ander tekenend onderscheiden is, hoe rijker het gezinsleven zich ontwikkelen kan. Jibroers maken geen gezellig leven. De tinteling van het aantrekkelijke leven komt juist uit de variaties op. Doch naast, en in onderscheiding, van dat persoonlijke eigenaardige in de enkele individuen, doen zich hier evenzoo heel andere verschijnselen voor, die maken dat zekere neigingen zich groepsgeestelijk vormen, en groepsgeestelijke voortplanten. Vrij dikwijls herkent ge een Jodenkind bij het eerste aanzien. Tint en oogopslag, wijze van zich te uiten en voor te doen, zijn zoo heel anders bij het Jodenkind, dan bij 't kind van onze eigen gezinnen. Dat eigenaardige plant zich van vader en moeder op 't kind als vanzelf voort. En al staat nu vrijwel vast, dat dit Jodenkind zijn herkomst genealogisch tot over de twee, drie-duizend jaar niet terug kan herleiden, dat het Joodsche soortverschil verlaafd is, wat wijzigingen het ook hebbe ondergaan, zoodat het door vermenging zelfs vervalscht werd, geheel weg gaat het toch niet. Zelfs bij oppervlakkige ontmoeting spreekt het u toe, en bij nader onderzoek verloochent het zich nimmer. Gelijk, en vaak nog sterker, groepsverschil doet zich nu onder de volken telkens voor. Vergelijk maar een Amsterdammer met een Javanen, een Javanen met een Japanes, een Japanes met een Neger, en de sterk-sprekende verschillen die ge vindt, doen u veeleer soms vragen, of deze al te saam wel van eenzelfde herkomst uit Adam en Eva kunnen zijn. En nu is dit hier het eigenaardige, dat deze ras-verschillen, volks-verschillen, provincie-verschillen, en soortverschillen van allerlei aard zich genealogisch voortplanten, niet enkel wat schedel, oogstand, haartint en kleur betreft, maar evenzoo wat de eigenaardigheid aangaat van zin, neiging, aard en karakter. De persoonsverschillen houden eveneens stand, maar de groepsverschillen beheerschen toch de heirscharen.

Nog een geheel andere groepsgeest bestaande samenhang mag hierbij niet onvermeld worden gelaten. We spraken reeds van variatie ook in temperament en innerlijk bestaan. Geheel afgescheiden nu van 't rasverschil en nationaal verschil, valt bij elk ras en bij elk volk niet minder sterk uitkomende variatie vast te stellen tusschen die personen die meer denkend, anderen die meer gevoelend, en weer anderen die meer praktisch zich in verhouding tot hun omgeving stellen. Reeds het grondverschil tusschen man en vrouw spreekt hier soms zeer sterk mee. Eveneens is er een vrij sterk uitkomende variatie tusschen personen van 16, 30, 50 en 70 jaren. De leeftijd zet op ons bestaan niet minder dan 't rasverschil een eigen stempel. Zoo heeft men derhalve met drieërlei, naar oorsprong geheel uiteenlopende, variatie te doen. Ten eerste de variatie van persoon tot persoon. Dan in de tweede plaats de variatie in de persoonsgroepen naar ras, nationaliteit en streek. En in de derde plaats de variatie naar temperament en geestesrichting, iets waarbij dan bovendien nog wel in het oog is te houden, dat deze variaties schier een eindeloze verscheidenheid vertoonen. Zelfs in ons kleine land, hoe verschillend niet een Zeeuw van een Fries, en een Noord-Brabander van een Utrechter. Heeft men nu een open oog voor dit wonderde scheppingswerk Gods in de variaties van personen en groepen, dan spreekt 't van zelf, dat bij het ingaan van de Bijzondere Openbaring onder de volken en personen zich sterk sprekende verschillen van aanvaarding en belijdenis der Openbaring moesten hebben voorgedaan. Altoos is het geheel dezelfde Openbaring Gods, die uit genade ons verleend, tot ons nadert om ons haar zegen te doen indrinken, en onder Gods heilige leiding ons belwaamt, om mede te mogen werken aan het uitbrengen van haar vrucht. Er moet zich hier derhalve wel variatie van zeer veelzijdigen aard zich voordoen, zoodra deze Bijzondere Openbaring der wereld wordt ingedragen, uitgaat naar de onderscheiden rassen en volkeren, en zich ten slotte als nestel in de veelheid van vormen, waarin ons menscheit geslacht zijn leven naar Scheppingsdrang ontplooid heeft. Het kon dan ook niet anders, of bij het ingaan van de Christelijke religie in de wereld moest dezelfde religie zich al spoedig in zeer uiteenlopende gewaad vertoonen, en er toe leiden dat noodzakelijkerwijs die vele verschillen opkwamen, die tusschen de Oostersche en de Westersche kerken b.v. nog steeds voortduren. Doch hierbij bleef het niet, op dit ge-

wichtige punt toch dient evenzoo gerekend te worden met de tijden en gelegenheden. In den loop der eeuwen treedt het leven der volken allengs in zeer gewijzigden vorm op. Vergelijk in uw voorstelling den huidige Hagenaar en Amsterdammer met den Batavier in de dagen van Claudius Civilis. Uit de historie der eeuwen komt allengs een gewijzigd volksbestaan op, en die wijziging van het volksbestaan stelt ook op geestelijk gebied andere, meest dieper doordringende eischen. En hierbij komt dan ten andere nog, dat ervaring en gelegenheid verschil kan opleveren. Twee groepen kunnen van eenzelfde ras en nationalen oorsprong zijn, en toch ten eerste uiteenloopen ten gevolge van verschil in 't land dat ze bewonen, en van de levensbezigheid waartoe ze worden geroepen. Een volk dat vaart en de zee bewandelt, wordt anders dan een volk dat op 't land blijft vastzitten. En zoo kon het niet anders, of waar dezelfde Bijzondere Openbaring der wereld werd ingedragen, moest de opvatting van die Openbaring allengs wel zeer uiteenloopen en verschillen al naar gelang het volk of de menschengroep, waaraan ze zich aanbood, in Azië of in Afrika, in Europa of in Amerika thuis hoorde, van het ene of het andere ras, van dezen of genen stam was, in de ene of in de andere eeuw zich begon te uiten, en bij die uiting door landstreek en gelegenheid meer naar de ene of naar de andere opvatting van deze Openbaring neigde. Zoolang de Bijzondere Openbaring tot Israël bepaald bleef, kon ze haar rijkdom niet ontwikkelen. Al verschilden de stammen, zoo zelfs dat Juda en Ephraïm sterk uiteenliepen, toch waren alle stammen van eenzelfde nationalen oorsprong, zoodat de variatie, de rijke variatie van de Openbaring in het ene Israël nimmer tot volle ontplooiing kon geraken. Vandaar de hooge betekenis van den Pinksterdag, toen de Openbaring op alle volken en natieën werd aangewezen. En zoo is er ook metterdaad een diepdringende en vergaande variatie opgekomen, en straks historisch voortgezet, die de Christelijke Kerk als een macht onder de volken heeft doen uitgaan, maar dan ook onder die volken aan de Kerk van Christus, naar ras en tijd en gelegenheid, een zeer gevarieerden levensvorm en levensuiting heeft gegeven. In hooge mate eenzijdig en bekrompen zou 't dan ook zijn, zoo wij als Calvinisten waanden niets beters te kunnen doen, dan juist onzen vorm van Christelijke belijdenis uit de 16e en 17e eeuw aan heel Europa, ja zelfs aan Azië en Afrika te willen opdringen. Het is nu eenmaal Gods wil, dat 't leven in variaties tintelen zal, en met deze van God ons toekomende variaties in het leven heeft ook wie voor de Bijzondere Openbaring het pleit voert, te rekenen. Wie tot Christus bekeerd wordt op Java, moet ge niet wapenen tegen de Remonstranten en Wederdoopers ten onzent in de 16e eeuw, maar tegen den Islam en het Animisme. Niet alsof de grondverschillen niet allerwegen één waren, maar de vorm waarin ze zich te uiten hebben, om kracht te oefenen, kan niet één, maar moet onderscheiden, bij een ieder naar zijn aard, zijn.

Had nu in dit alles niet telkens weer het gif der zonde ingewerkt, zoo zou het vanzelf tot een geleidelijke, vrije ontwikkeling van het leven van Christus' Kerk gekomen zijn. Er zou allerwegen toelag en bedoelen zijn geweest, om de Bijzondere Openbaring, onder den vollen indruk van de ingrijpingen Gods in teekenen en wonderen die haar verzelden en aandrongen, in steeds vrijer, rijker en veelvuldiger vorm naar ras, aard en neiging tot ontplooiing te brengen. Waar ook de Kerk van Christus was doorgedrongen, zou de volle waarheid en de volle betekenis van de Bijzondere Openbaring beleiden en geëerd zijn; dit zou plaats hebben gegrepen in steeds rijker variatie; en, zonder dat er ooit aan gedacht was om zelf nieuwe stof aan deze Openbaring toe te voegen, zou ze steeds meer den aard en het karakter der enkele personen en groepen hebben toegesproken. Dit is echter slechts ten deele gelukt. Neemt men de Griekse Kerk onder de Slaven, de kleine overblijfselen van andere Oostersche Kerken in Klein-Azië, de Roomsche-Katholieke Kerk in haar breede verschijning, en daarnaast de Luthersche en Gereformeerde Kerken met de veelheid van kleine variaties die zich als bij afbrokkeling hieruit gevormd hebben, dan ziet men wel dat aan den drang naar variatie geen weerstand was te bieden, en ook wel dat in deze onderscheiden kerken zekere eischen, door ras, volksaard, neiging en gelegenheid gesteld, tot hun recht zijn gekomen. Maar hieruit blijkt tevens maar al te zeer, hoe onvrij en daardoor onzuiver deze ontwikkeling geweest is. Steeds kwam weer de neiging

op, niet alleen om saam voor de ééne Waarheid Gods te ijveren en te strijden, maar, helaas, ook om elke variatie, die opdoemde, streng te onderdrukken, en steeds weer, ten slotte zelfs door dwang en vervolging, al wat zich Christen noemde, te willen noodzaken zich te voegen in wat men zelf beleed. Dit had ten gevolge, dat men zelf verastijde in zijn eigen belijdenisvorm, en de verdere ontwikkeling van dien vorm, conform tijd en gelegenheid, afsneed. Vandaar dat toen de belijdenisvorm, de kerkelijke organisatie, en de wijze van optreden in de wereld zich onder verweer met 't zwaard enerzijds, en onder bedreiging met den brandstapel anderzijds, steeds eenvormig poogde vast te zetten. De desmettegenstaande verkregen vrijheid van beweging en variatie, is dan ook niet uit de vrijheid geboren, maar, onder veel bloed en tranen, niet dan in gebrekkigen vorm tot stand gekomen.

Onnatuur was hier het resultaat van. De historisch nu gevormde variaties beantwoordden niet en konden niet beantwoorden aan den eisch dien het leven steeds op nieuw, en steeds in nieuwen vorm, stelt. Dit alles deert intusschen niet de Bijzondere Openbaring zelve. Het machtige werk der Openbaring, door God in Israël gewrocht, blijft als afgewerkt geheel toch den feitelijken toestand beheerschen, en wat zich daarnaast als voortzetting of aanvulling aandient, verliest toch telkens weer het met moeite veroverd terrein. Zoo is dan niet verhinderd, dat de zegen der Bijzondere Openbaring als een afgewerkt geheel de wereld is ingegaan, en de wereld verrijkt en gezegend heeft. Wie het menscheit leven in het Christenland vergeleikt met het menscheit leven onder Islam en Paganisme, ziet en voelt aanstonds het reussachtig verschil. De Bijzondere Openbaring heeft niet door aanvulling, (wat niet meer kon) maar door steeds rijker ontplooiing, aan Europa en Amerika een geheel ander aanzijn weten te geven. Niemand zal dan ook kunnen zeggen dat in deze straks twintig eeuwen het hoogere leven verloren ging. Wonderbaar zijn we veeleer op alle terrein voortuitgegaan. Slechts ééne geheel valsche verwachting blijft afgesneden. De hoop dat de Christianisering van ons menscheit leven allengs vanzelf in de heerlijkheid zou overleiden, gelijk onder de mannen van Schleiermacher's school maar al te veel betuigd werd, loopt op niets dan bittere teleurstelling uit. Zelfs de gematigde vorm, waarin Frank Thomas van Genève dit denkbeeld in zijn *Vingt-quatre sermons*, en in zijn *La royauté du Christ* aanbeval, kan niet anders dan in rechtstreeksch conflict komen met de stellige profetie van den Christus. Zeker, tot zijn discipelen betuigt de Heiland: 'Het Koninkrijk is binnen in u', doch slechts voor dien tijd en voor den aanvang. Waar echter sprake was van wat later zou volgen en ons de eeuwige toekomst zou brengen, heeft niet alleen profet en apostel, maar even beslist de Christus zelf het komen van het Koninkrijk als een daad van Gods Almacht ons op 't hart gebonden. En daarom blijft het om ons heen wat we van meet af stelden: Een door zonde vergiftigde en in zichzelf vervloekte wereld. Het doodend bederf op die wereld is dan gestuit door de Gemeene Gratie. Doch daarnaast en daarna is een machtig ingrijpen van Gods Almacht in zijn Bijzondere Openbaring gekomen, die in het Apostolaat voltooid werd, nu reeds bijna twintig eeuwen, zonder aangevuld te worden, zich ontplooit in zijn innerlijken rijkdom, en straks bestemd is om in de Parousie van den Christus door een nieuwe, noch machtiger, en heel andere ingrijping van Gods Almacht over te leiden naar de heerlijkheid die onder den nieuwen hemel op de nieuwe aarde eens schitteren zal.

Dr. A. K.

„Naar de brucht uwer handelingen“.

En Ik zal over uleden beoeking doen naar de brucht uwer handelingen, spreekt de HEERE; en Ik zal een vuur aansteken in haar woud; dat zal verteren al wat rondom haar is. Jeremia 21: 14.

Er is tweeërlei kastijding, die u om uwer zonden wil treffen. Op zonde volgt straf, maar ook uw zonde vervolg u met zelfverrijt. En deze beide, zowel de straf als dat zelfverrijt, zijn een beoeking waarmede uw God in zijn heiligheid u bezoekt. Zoo betuigt de Heere dan ook door Jeremia aan Israël: 'Ik zal beoeking over uleden doen komen naar de brucht uwer handelingen'.

Let er nu wel op, dat dit niet tot de voor

altuut afgedoold, maar dat het tot Israel wordt gezegd: iets wat, overgebracht op onze toestand, maakt, dat hier niet van de ongelovige buitenstaanders, maar van het volk des Heeren sprake is, d.i. van wie tot bekeering kwam, en nu wandelt in het geloof.

De ongelovige kent geen zelfverwijt, dan in 't uiterste geval en na zeer ernstige zonde. Niet in het gewone leven, niet ter oorzake van zijn gewone overtredingen, noch ook om de zonde uit zijn verleden. Over dat alles werkt de ongelovige heen. Hij verhardt er zich tegen in. Soms zelfs verheft hij zich in zijn hoogmoed en zondelust op wat hij voorheen bestaan dorst. En al mag de schrik der conscientie ook hem soms om 't hart slaan, het verteedert en vernedert hem niet. De ongelovige zondigt voort en voert, eer in zelfverhooring dan onder de scherpte van het zelfverwijt. Vooral in ruwere kringen kunt ge telkens dat zich beroemen op wat men overtreden en aangedurfd heeft, beluisteren.

Maar anders, geheel anders, staat het natuurlijk met den geloovige, die vroeger ver afgeleid en ook na zijn bekeering nog gedurig uitlijdt en struikelt.

Zeker, de geloovige knield in ernstige oogenblikken bij het Kruis, aanbidt zijn Heiland als het Middenpunt van zijn verlangen, voelt zich zalig in de Verzoening die op Golgotha is aangebracht, en kent dan ook oogenblikken, dat alle zonde-heugenis hem verlaat, en hij bij volke teugen drinkt uit den beker van eeuwig vrede en vreugde.

Maar juist dat Kruis plaatst dan ook zijn zonden in haar ontzettendheid voor zijn geest, wijl ze immers zoo bang waren, dat er dit offer op Golgotha voor moest gebracht worden, en de straf die den bekeerde den vrede aanbracht, was immers op den Man van Smarte.

Toch kan de verlorne ziel ook bij het indenken van die straf die Jezus droeg, stille verwikkeling genieten, en Jezus zelf werkt die genieting door den Heiligen Geest in zijn hart. De vrede voor straf is dan geworden.

Doch zelfs hiermede is Gods kind van zijn zondebesef niet af. Ook al weet hij, dat God in zijn genade al zijn zonden in de diepte der zee heeft geworpen, de heugenis ervan komt toch gedurig weer bij hem op, en de grietving er over kwelt zijn ziel. Niet zozeer ten opzichte van zonden en overtredingen, waarvan hij geheel en al voor goed en voor altoos af is, zooda dat hij een gewezen dronkaard het geval kan zijn, maar wel, en zelfs sterk, zoo 't zonden geldt, die nog in hem naderken, boezemzonden die hem blijven kwelen, onheiligheden, waarin hij keer op keer nog struikelt.

Niet, dat dit altoos zinnelust of geldzucht of nijd geldt. Het kan evenzo naderking van zijn vroegeren trouw en hoogmoed, van zijn haatdierigheid en onoverzigtelijkheid zijn. De zonde doorsluisst heel ons menschelijk hart, en in allerlei vorm en in allerlei gestalten poogt ze nog gedurig ook het hart van Gods kind te vernieuwen.

Lijdt nu Gods kind hier onder, dan ducht 't niet meer de straf, noch den vloek, noch de eeuwige verdorvenheid, want daarvan, dat weet hij, heeft het plaatsbekledend lijden van zijn Heiland hem voor eeuwig bevrijd en verlost.

Maar al is hiermede de druk van de straf van zijn innerlijk zielverleden afgenomen, wat blijft is het zelfverwijt. Telkens als hij weer uitlijdt, al is 't in 't klein, komt door die nieuwe struikelende heugenis van de oude zonde weer in hem op, en al had hij er in 't eigen oogenblik toen hij weer viel, lust en geneugte in, dat duurt toch slechts een voorbijgaand oogenblik, en zóó was de zonde niet weer begun, of het innerlijk zelfverwijt van zijn beter en wedergeboren ik komt in hem op, wordt wakker, en begint met hem ter neer te werpen.

Er is dan weer de heugenis van zijn zonde, er is dan weer de bekoring die zulk een zonde eertijds voor hem had, en die nu weer naderkt, en terwijl de oude zonde zich op die wijze weer als een adder aan zijn ziel klemt, schrijft hij van zichzelf, gruw van zichzelf, en poogt zich van zijn eigen zondig ik te ondoen.

Dat stilt dan wel weer. De genade Gods die ons uit het zonnoffer van Christus toevlocht, is zoo goddelijk rijk, dat ten slotte niet alleen de straf, maar ook het zelfverwijt bezworen wordt, en er altoos weer oogenblikken voor hem zullen komen, dat alle schuldbesef hem ontvle, en de ziel van Gods kind reeds hier op aarde in zalige vreugde geniet.

Maar duurt dan is die zalige toestand niet. Gedurig komt er weer verlokking tot zonde op, bijna geen dag gaat er voorbij, dat er niet weer om vergeving, na belijdenis van schuld, moet gebeden worden. De kleine uitlijdingen herhalen zich. Gedurig komt er iets voor dat de heugenis van vroeger zonde weer opwekt. Bij hoogmoed en zinnelust kan die louter heugenis zelfs weer prikkel tot zonde worden. En dan spant 't weer van binnen, dan komt weer de zelfaanklacht, de zelfbeschuldiging en het zelfverwijt, en de innerlijke vrede is verstoord.

Nu scheelt dit. Bij den één komt dat zelfverwijt slechts af en toe den vrede verstoren, bij den ander bant 't schier elken dag den vrede van zijn hart. Dat hangt van karakter, en temperaent, en hartstocht af. De één heeft zich veel meer dan de ander te verwijten, en ook de een proeft de zonde veel sner dan de ander. Ook bij Gods éne kind kan er soms nog maar al te veel mee door, terwijl het bij een ander geloovige haarfijn toegaat.

Maar acht prikkelend of sterk aangrijpend, dat zelfverwijt blijft aanhouden bij al Gods kinderen, tot het sterven toe. En dat zelfverwijt is zelfs een der genadenmiddelen, die God begaf, en bestemd heeft om ons telkens weer uit levensnood bij het Kruis te doen vlieten.

Reeds hieruit blijkt dit, dat dat zelfverwijt zich sterk laat gelden bij wie teeder van gemoed is, en hoogstens zwak lipst bij wie nog licht aan te hooge zelfingenomenheid.

Zie daarom een iegelijk toe op zijn eigen zielsbestaan.

Mag dat zelfverwijt ook in u, mag het klaar en aangrijpend in u spreken, dank er uw God dan voor, want ook in dat zelfverwijt spreekt helpende genade.

Dr. A. K.

Amsterdam, 1 October 1915.

Een der belangrijkste vragen, die bij den tegenwoordigen wereldoorlog zich voordoen, is wel deze, in hoeverre bij de volkeren, die door dezen jammer getroffen werden, het religieuze leven is verdiept. Al is de oorlog steeds als een kwaad te beschouwen, wel niet altoos als een zondig kwaad, maar dan toch als een kwaad des tijdens, toch leert de historie, dat God de

Heere telkens dit kwaad gebruikt heeft om daardoor winste te brengen voor zijn Koninkrijk. Niet dat de oorlog op zichzelf dit doen zou; de zoogenamde deugden, die de oorlog kweekt, zooda heldenmoed, offeringsgezindheid voor het vaderland, kameradschappelijke trouw, enz. hebben betekenis alleen voor dit leven, maar werpen geen vrucht af, die waarde heeft voor het Koninkrijk Gods. En tegenover deze zoogenamde oorlogsdeugden staat zooveel booze hartstocht, die door den oorlog onttekend wordt, zooveel verwildering en wreedheid, zooveel leugen en haat, dat men al willens blind moet wezen, om den oorlog op zichzelf te verheerlijken als het krachtigste middel om de verborgen sielegroothed van een volk aan het licht te doen treden.

Maar al denken we er daarom niet aan, een loflijp op den oorlog als zoodanig te zingen, toch blijft het een feit, dat God de Heere ook hier uit het kwade het goede doet voortkomen, en daarom de Schrift den oorlog telkens voorstelt als een geesloede Gods, die Hij gebruikt om de volkeren te tuchtigen, opdat zij Hem weer zouden leeren vreezen. Het is, zooda Jesaja het zoo schoon teekent in de gelijkenis van den landman, het ploegen en eggen van den akker, het dorschen van het graan op den dorschvloer, niet om den akker te vernielen of het graan te verteren, maar om vrucht der gerechtigheid te winnen. Zoo heeft onze eigene bloedige worsteling met Spanje tachtig jaar lang niet weinig er toe bijgedragen om ons volk dichter bij God te brengen en dien vromen zin bij onze vaderen te kweeken, die eens Nederlands glorie is geweest. En zoo ook is na den Napoleonischen oorlog, die heel Europa jaren lang in ellende storte, het heerlijke Revell gekomen, waardoor de rijkste zegen over de volkeren is verspreid. In tijden van vrede en voorspoed, van weelde en geluk, van machtig opbloeien van den handel en het vermeerderen van den rijkdom, zinkt gewoonlijk het geloofsleven in, wijkt de zuiverheid der zeden, gaat de ernst te loor. Zoo is het ook thans weer in Europa geweest, nu we veertig jaar lang vrede hebben gehad en het scheen, alsof de hoorn des overvloeds over de volkeren was uitgegoten. De weelde krom, de wetenschap schreed met reuzenschreden vooruit, de menscheijke cultuur behaalde de schitterendste overwinningen, maar de volkeren verloren den besten schat, den vrede met God; steeds drierster trad het ongeloof op, werd met Gods Woord gespot en werd zelfs de naam des Heeren gebannen van het publieke erf. De catastrofe, die thans gekomen is, kon daarom niet uitblijven.

En de vraag, die in het hart, dat God vrees, in de eerste plaats opkomt, is niet, wie in deze worsteling der volkeren overwinnen zal, maar of door deze ellende en nood de volkeren weer tot God zullen worden geleid, om Hem te zoeken en te dienen. Niets toch zoo schrikkelijker wezen, dan wanneer dit bloedige offer door de menscheijkheid tevergeefs was gebracht en door geen geestelijke wedergeboorte der volkeren werd gevolgd. Vandaar dat we zoo scherp het oor te luisteren leggen, of reeds tekenen van zulk een omkeer te merken zijn. Niet om het interessante psychologische vraagstuk te bestudeeren, welken invloed de oorlog op het religieuze leven van de volkeren heeft, maar wel om te vernemen of de Geest des Heeren reeds begint te werken, of er, om in de taal der profeten te spreken, reeds een geruisch is in de toppen der olifboomen, waardoor zijn komst wordt aangekondigd. Mogen we die vraag in een volgend artikel beantwoorden.

Curatoren-verslag.

Gaarne voldoen ook wij aan het verzoek van Curatoren der Theologische School, om een kort uittreksel te geven uit hun verslag, ten einde onzen lezers op de hoogte te brengen van den toestand der Theologische School.

Het aantal studenten bedroeg bij den aanvang van den vorigen cursus 29, waarbij in den loop van het jaar nog twee bijkwamen van de Theologische School te Emden, die in ons land hunne studien wilden voortzetten. Er werden 10 propaedeutische, 3 semi-candidaats en 3 candidaats-examens met goed gevolg afgelegd. De studenten, over wier belijdenis en wandel geen klacht inkwam, woonden trouw de lessen bij en studeerden met ijver. Ook bleven hoogleeraren, lectoren en studenten voor krankheid bewaard.

Bood zoo de inwendige toestand der school veelszins stof tot dank, niet minder was dit het geval met den financieelen toestand. Feitelijke sloot de rekening met een batig saldo van fl. 12959.12½, waarvan ongeveer fl. 8000 gebruikt werd om een vroegere schuld bij de Nederlandsche Bank af te lossen en fl. 5000 voor kapitaalbelegging. Te danken was dit batig saldo vooreerst aan een legaat van fl. 5000 dat dit jaar inkwam, maar niet minder daarvan, dat de laatste termijn was afbetaald van de verplichtte subsidie aan de Nationale vereeniging voor het gymnasium te Kampen, waardoor de uitgaven belangrijk werden vermindert. Het tekort, waarmede men in vroegere jaren chronisch te worstelen had, was dan ook voornamelijk aan deze bijdrage te wijten, en nu ze voor goed opheeld, behoeft er voortaan geen vrees te bestaan, dat de Theologische School niet voldoende inkomsten zou hebben, wanneer de kerkelijke collecten en contributien even mild blijven vloeien. Zelfs hopen Curatoren, dat er jaarlijks genoeg zal overblijven om weer tot kapitaalvorming over te gaan.

Met dit herstel van haar finantieele positie wenschen we de Theologische School geluk. Dat niettegenstaande de uitbreiding van het aantal professoren en de ver-

hoging der tractementen niet alleen het evenwicht bewaard bleef, maar zelfs nog kapitaal kon worden gevormd, is wel een blijk, dat de dagen van finantieele moeilijkheden, waaronder de School zoo lang gebogen ging, nu gelukkig voorbij zijn.

Eudokia.

De bekende stichting tot verpleging van lijders aan chronische en acute ziekten Eudokia te Rotterdam heeft 30 Juli j.l. vijf-en-twintig jaar bestaan en hoopt nu in de Octoberraand dit feit feestelijk te herdenken.

Gaarne brengen ook wij een woord van warme hulde aan deze Stichting, die onder de uitmendende leiding van Mej. Hoitema als directrice, een ere is geweest voor de Gereformeerde Ziekenverpleging en aan zoo menig kranke in en buiten Rotterdam niet alleen kostelijke verpleging voor het lichaam, maar ook troost voor de ziel bood.

Eudokia dankt haar ontstaan aan de diaconale conferenties in 1888 en 1889 gehouden, waar inzonderheid Dr. van den Bergh de diaconie tot hooger plichtsbef bejaakte en prikkelen en het denkbeeld oplettende, dat de Kerk stichtingen die het leven moest roepen om voor wezen en ouden van dagen, voor kranken naar ziel en naar lichaam te zorgen. Aan die roepstem gehoor gevend, waagde de diaconie van Rotterdam (B) het destijds een Gereformerd ziekenhuis in het leven te roepen, waar lijders aan chronische krankheden verpleegd konden worden.

Toch heeft men allengs wel ingezien, dat het verplegen van kranken in gestichten als zoodanig niet op den weg ligt van de diaconie, en in September 1908 werd de stichting dan ook overgedragen aan de vereeniging Eudokia, zonder dat ze daarom haar Gereformerd karakter inboet. Hoezeer aan zulk een Gereformerd ziekenhuis behoefte bestond, bleek wel het best daaruit, dat het bestaande gebouw reeds tot tweemaal toe uitgebreid moest worden en behalve deze twee vleugels nog een afzonderlijk gebouw voor de huishouding moest gebouwd worden.

Waar deze stichting thans haar silveren feest viert, in soberheid, niet alleen om den ernst der tijden, waarin we leven, maar ook om haar karakter van ziekenhuis, wenscht het Bestuur dat het glanspunt der herdenking zal wezen, dat de vrienden en vriendinnen van Eudokia meehelpen zullen om een pensioenfonds te stichten voor de verpleegsters, waardoor het mogelijk zal worden voor die verpleegsters, die door ouderdom of andere oorzaken niet meer in staat zijn haar dienst te verrichten, te zorgen. Giften en contributien daarvoor kunnen gezonden worden bij de Directrice of bij den Penningmeester C.H. Vermooten, Bergweg 323 te Rotterdam.

Het is zeker een zeer sympathieke gedachte, dat op deze wijze de feestgaven ten goede zal komen aan de zusters, die met zooveel toewijding en liefde zich aan dezen arbeid gegeven hebben. Wie weet hoe zwaar de arbeid dezer verpleegsters is en hoe luttel het loon is, dat ze daarvoor ontvangen, zal van harte dit plan van het bestuur toelijken en zijn gaven voor dit goede doel niet achterwege houden.

Invloed der dorpsouderlingen in de meerdere vergaderingen.

In een onzer kerkelijke bladen werd er onlangs op gewezen, dat de ouderlingen van de dorpskerken in vergelijking met die van de stadskerken, op de classale vergaderingen en diensgevolge ook op de Synodes een bijna overwegende invloed uitoefenen, waarbij de opmerking werd gemaakt, dat hierin wel moeilijk verandering zou te brengen zijn.

Een onzer lezers meent, dat de oorzaken van dit verschijnsel vooral hierin te zoeken zijn:

1o. dat de meerderheid der kerken, waaruit een classis is saamgesteld, dorpskerken zijn;

2o. dat de kerkeraden op de dorpen kleiner zijn en de ouderlingen hier dus vaker voor afvaardiging in aanmerking komen, te meer omdat bij vacature van de predikantsplaats zelfs twee ouderlingen worden afgevaardigd;

3o. dat de plattelandouderlingen in den regel beter in de gelegenheid zijn de dagvergaderingen van de Classen bij te wonen, dan hun ambtgenooten in de steden, die vaak door hun betrekking overdag zijn gebonden en alleen des avonds vrij hebben.

Wanneer een ouderling van een stadskerk slechts eens in de drie of vier jaar een classale vergadering bijwoont, mist hij bovendien de routine en kan daardoor niet zooveel invloed uitoefenen als een dorpsouderling, die geregeld ter classale vergadering komt en 't klappen van de zweep kan. Wel staat de gelegenheid om de classale vergaderingen bij te wonen, voor elk ouderling open, maar praktisch kan hij daarvan geen gebruik maken, omdat zijn tijd te zeer bezet is.

Waar het volgens het oordeel van onzen lezer toch niet gewenscht is, dat de stadsouderlingen aldus op den achtergrond geraken, vraagt hij of de volgende middelen niet aanbevelingswaardig zouden zijn om dezen misstand te verhelpen:

1o. dat de stadskerken de ouderlingen niet meer naar toerbeurt afvaardigen, maar zooveel mogelijk één van haar meest ervaren ouderlingen als vasten afgevaardigde aanwijzen;

2o. dat de classale vergaderingen hetzij geheel hetzij gedeeltelijk des avonds worden gehouden, terwijl hij hier nog de vraag aan toevoegt, of het niet mogelijk zou wezen twee secties te vormen, de ene voor de dorpskerken en de andere voor de stadskerken.

Mogen we naar aanleiding van deze vraag opmerken, dat het feit, dat de dorpsouderlingen op de classale vergaderingen meer invloed uitoefenen dan de stadsouderlingen, op zichzelf geen misstand is, maar noodzakelijk volgt uit het Gereformeerde beginsel, dat de kerken gelijk zijn en noch aan een stadskerk boven een dorpskerk, noch aan een stadsouderling boven een dorpsouderling eenige voorkeur mag geschonken worden. Waar het nu van zelf spreekt, dat op een classale vergadering, gelijk onze lezer zelf opmerkt, het aantal dorpskerken altoos veel talrijker zal wezen dan het aantal stadskerken, dat gewoonlijk maar een of twee bedraagt, volgt het uit den aard der zaak, dat de ouderlingen door de dorpskerken afgevaardigd, ook groter in getal zullen zijn en dus ook meer invloed zullen kunnen uitoefenen. Dit feit zou alleen voorkomen kunnen worden, wanneer men aan de stadskerken en de stadsouderlingen bijzondere voorrechten toekende, wat echter in strijd zou wezen niet alleen met ons Gereformerd Kerkrecht, maar ook met Gods Woord. Het zou het invoeren wezen van een kerkelijke hiërarchie en op den weg naar Rome ons terugleiden. Een kleine dorpskerk kan bovendien, wat geestelijke kracht betreft, soms verre staan boven een numeriek sterke stadskerk. De kleine kerk van Smyrna stond veel hooger dan de groote Kerke te Efeze. Ook wat de afvaardiging naar de Synodale vergaderingen betreft, achten we het heusch niet ongewenscht, dat daartoe inzonderheid dorpsouderlingen worden gekozen, wanneer ze hiervoor de noodige geschiktheid bezitten. Waar de predikanten, die op de Synodes verschijnen, schier uitsluitend uit de stadskerken komen, is het goed, om het evenwicht te bewaren, dat onder de ouderlingen vooral de dorpskerken vertegenwoordigd zijn.

Er is daarom o.i. ook geen bepaalde oorzaak om naar middelen te gaan zoeken, waardoor de invloed der stadsouderlingen op de Classale vergaderingen versterkt zou worden, en allerminst zouden we daarvoor durven aanraden, wat onze lezer ons als middel daartoe voorstelt. Afvaardiging naar toerbeurt, wanneer ze bij stadskerken voorkomt, is zeker beslist af te keuren, want de Kerkeraad moet de meest geschikte en ervaren ouderlingen naar de Classis deputeren, maar aanwijzing van een vasten afgevaardigde zou in strijd wezen met de Kerkenorde, en in de praktijk ook ondoenlijk zijn, omdat bij de ouderlingen regelmatige afreding plaats vindt. Nog veel minder lokt ons het denkbeeld aan om de classale vergaderingen des avonds te houden, want nog afgezien daarvan, dat de arbeid van de classis gewoonlijk te groot is om in één avond te worden afgehandeld, zou daardoor voor de meeste dorpsouderlingen het bijwonen der classale vergadering uiterst bezwaarlijk worden, omdat ze dan niet meer naar huis konden terugkeeren. Ook is de ongelijkheid van lastverdeling tusschen een boerenouderling en een ouderling uit de stad niet zoo groot, als de lezer het voorstelt, want een dorpsouderling die boer is, moet evenveel als een stadsouderling, die winkelier is, zijn arbeid overdag laten stilstaan. En wat het laatste voorstel betreft, om de classis in twee secties te verdeelen, de eerste voor de stadskerken en de andere voor de dorpskerken, zou dat niet alleen een gemeenschappelijke beraadslaging en het gemeenschappelijk nemen van besluiten onmogelijk maken, waartoe de Classis toch ingesteld is, maar het zou ook een onderscheiding tusschen twee soorten kerken in het leven roepen, wat tegen het Gereformerd beginsel ingaat. Practisch zou dit laatste voorts ook onuitvoerbaar wezen, want in tal van classen heeft men maar één stadskerk, en de stadssectie zou dan alleen uit één predikant en één ouderling bestaan.

De kinderen des Verbonds.

IX.

Dat deze verbondsbeschouwing niet een privaet gevoelen is van enkele oudere of nieuwere theologen, maar de uitdrukkelijke belijdenis van onze Gereformeerde Kerken, bleek wat onze Nederlandsche Kerk betreft reeds vroeger, toen we uit ons Doopsformulier, onze Confessie, onzen Catechismus en zelfs uit de Canones van Dordt de bewijspunten daarvoor hebben aangehaald. Toch zou de vraag kunnen opkomen, of dit niet een speciale opvatting is geweest van onze Nederlandsche Gereformeerde Kerken, en of elders niet een afwijkend gevoelen heeft bestaan. Om elken twijfel desaan gaande weg te nemen, willen we daarom ook de belijdenisschriften van de buitenlandsche Gereformeerde Kerken op dit punt nagaan. Het zal dan blijken, dat deze verbondsbeschouwing van de kinderen der geloovigen niet de private overtuiging van een enkele, maar het gemeengoed van alle Gereformeerde Kerken is geweest.

Wenden we daartoe den blik eerst naar Genève, de bakermat van het Calvinisme niet alleen, maar ook de moederkerk, wier voorbeeld voor de ontwikkeling der Gereformeerde Kerken in heel Europa van zoo hoog belang is geweest. Het zijn toch de Catechismus en de Liturgie van Genève die niet alleen in Frankrijk, maar ook in Schotland en zelfs in Nederland door de Waalsche gemeenten zijn gebruikt geworden, en hun getuigenis is dus een getuigenis niet alleen voor Genève zelf, maar evenzeer voor de martelaarskerk der Hugenoten, voor de streng Gereformeerde Kerk van John Knox in Schotland en voor de Waalsche gemeenten in ons vaderland.

Eigenaardig nu is, dat in het Doopsformulier en in den Catechismus het goed recht van den kinderdoop bepleit wordt, op grond dat de rijke belofte, die God

onder het Oude Verbond aan de kinderen gedaan had en die bezegeld werd door het Sacrament der besnijdenis, onder het Nieuwe Testament niet kan zijn afgeschaft, nu de genade Gods in Christus nog zooveel rijker is geopenbaard, en dat daarom ook het teeken en zegel van die belofte aan de kinderen der geloovigen niet mag onthouden worden. Zoo vraagt in dezen Catechismus de onderwijzer aan den leerling: „acht ge het niet ongerijmd en ondenkbaar, dat God de Heere die onder het Oude Testament zich verklaard heeft een vader (in den Franschen tekst staat Sauveur, Redder, maar in den Latijnschen tekst Patrem, vader) der kleine kinderen te zijn, en gewild heeft, dat de belofte des heils in hun lichaam zou bezegeld en als 't ware ingegraveerd worden door een zichtbaar teeken, thans na de komst van Christus zou willen dat dit teeken der bevestiging hun zou onthouden worden, terwijl toch dezelfde belofte aan de voorvaderen gedaan, ook voor ons van kracht is gebleven en God in Christus ons zelfs nog klaarlier bewijs van Zijn goedheid heeft willen geven?" De leerling antwoordt daarop: „Ja, zoo is het, en dat te meer, daar het genoegzaam vaststaat dat hetgeen om zoo te spreken de kracht en het wezen van het sacrament uitmaakt, aan de kinderen toekomt, waarom men hun onrecht zou aandoen, wanneer men hun het teeken daarvan onthouden zou, dat toch van minder waarde is dan de zaak zelf. Wat nu de kracht en het wezen van het sacrament van den doop is, of gelijk de Catechismus het ook noemt, de waarheid van het sacrament, blijkt uit het voorafgaande, waar de onderwijzer zegt, dat »de doop beteekent de afwassing der zonden en de geestelijke wedergeboorte." Grond voor den kinderdoop is dus vooreerst, dat volgens de belofte aan Abraham gedaan, en die ook voor ons geldt, God de Vader van onze kinderen is en dus onze kinderen ook Zijn kinderen zijn, en ten tweede, dat hetgeen de Doop afbeeldt en bezegelt, d.w.z. de afwassing der zonden en de geestelijke wedergeboorte, ook aan de kinderen des Verbonds toekomt. Op de laatste vraag van den onderwijzer: waarom doopen we dan de kleine kinderen? luidt dan ook het antwoord: »tot een teeken en getuigenis, dat zij erfgenamen zijn van den zegen, dien God beloofd heeft aan het zaad der geloovigen».

In de tweede Zwitsersche Geloofsbelijdenis, die door Bullinger is opgesteld en die niet alleen door alle Zwitsersche Gereformeerde Kerken is aangenomen, maar ook door de Gereformeerde Kerken in Schotland, Hongarije, Bohemen, Polen enz. is goedgekeurd, wordt even beslist gezegd: »wij veroordeelen de Wederdoopers, die ontkennen, dat de pasgeborenen kinderen van geloovige ouders moeten gedoopt worden. Want volgens de leer van het Evangelie is hunner het Koninkrijk Gods en zijn ze in het verbond Gods; waarom zou hun dan niet het zegel van het verbond Gods gegeven worden? Waarom zouden ze niet door den heiligen doop ingelijfd worden in de Kerk, waar ze het bijzonder eigendom van God en in de Kerke Gods zijn?« Ook hier dus geen de minste aarzeling; de kinderen der geloovigen zijn in het verbond Gods, ze zijn het bijzonder eigendom van God, hunner is het Koninkrijk der hemelen, en op dien grond mag de doop hun niet geweigerd worden.

Wat de Schotsche Gereformeerde Kerk betreft, merkten we reeds op, dat daar een tijdlang de Catechismus van Genève gebruikt werd, maar ook is den Catechismus van Craig, die daarvoor later in de plaats kwam, keeren dezelfde gedachten terug. Vraag en antwoord luiden hier aldus: Hoe kunnen kleine kinderen den doop ontvangen? — Evenals zij onder de wet de besnijdenis ontvangen. Op welken grond werden ze besneden? — Op grond van de belofte gedaan aan de Vaderen en hun zaad. Gen. 17. Hebben wij dezelfde belofte voor ons en onze kinderen? — Ik twijfel daar niet aan, aangezien Christus gekomen is om hetzelfde aan de geloovigen te vervullen. Hoe dan, wanneer onze kinderen zonder doop komen te sterven? — Ze worden dan toch gered door de belofte. Welken troost hebben wij uit den doop der kinderen? Dit, dat we verzekerd worden, dat zij erfgenamen zijn van het Koninkrijk der hemelen. Kort maar krachtig uitgedrukt, wordt hier dezelfde verbondsleer weer gepredikt. De belofte aan Abraham geschonken, dat Hij de God en Vader van het zaad des verbonds wil zijn, geldt ook voor onze kinderen. De doop verzegelt die belofte aan de kinderen der geloovigen, en door den doop worden we vergewist, dat onze kinderen erfgenamen zijn van het Koninkrijk der hemelen. Maar ook als een kind ongedoopt komt te sterven, mogen we daarom aan de zaligheid van dat kind niet twijfelen; het wordt behouden uit kracht van de belofte Gods: Ik zal uw God zijn. Want in deze belofte ligt de zaligheid opgesloten. Dien God tot zijn kind aanneemt, is immers een erfgenaam des hemels.

Niet minder sterk spreekt zich ook de Catechismus van Emden uit, die een der oudste Catechismussen van de Gereformeerde Kerk is. Op de vraag: waarmede bewijst ge, dat men ook de kinderen der gemeente doopen zal? luidt het antwoord: »Nademaal ze tot het verbond en tot de gemeente Gods behooren en uit genade de gemeenschap des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes tegelijk met de eeuwige zaligheid hun toekomt. Voorts dewijl de Doop is ingezet tot een verzegeling van deze en dergelijke weldaden als door welke ze voor kinderen aangenomen voor boetvaardig, geloovig, heilig voor God gerekend worden. En eindelijk, aangezien wij allen zonder onderscheid, die tot het lichaam van Christus behooren, tot één lichaam gedoopt worden en Christus ook

voor de kerk is, zoo mag evenmin al ook de Heere niet alleen in de Palts, Kerken in namen, het geloovigen reeds gezien haald te wo. Ook de G laat in ha zich niet al derdoop is, vigen in genomen. Oude Te teken van zou geschied het uitwend worden »va Word en het eigend Zelfs wordt waarom we »niet twijfel heid van de hun schuld aangezien d uitwendig e. En niet de Confessi van Hongar afkomstig, goed recht tegenover d het bevel G sten dage te besnijdenis en zegel »v het geloof wezenlijk m gewone teg worden, wij wordt dan bij deze klei geloofshebb volwassenen sprake wez aan hen ve want het i zaad des g God hen moeder af ongeloviger recht zal weigeren va heeft meeg toch niet ouders gebou ook niet all zijn, zooda Heere zelf Abraham o — een be wees »geop standers va antwoorde volkomen te minst ontk we, dat dit Heere moet krachtens h Gods in h geloovige v een geloov heilig, ten waaruit het Hetzelfde w Er moet wel wat de Ho menscheijk op de belo deren d te houden, en het verf alleen beke tot maasta kinderen d Hongaarsch alleen geldt des verbon de volwas »Want de h niet onder openbaar ge Deze stell lende geloof Kerken late twijfel over, over de kind deeld. Niet zeer in Zwits in Boheme Gereformeer wordt dezel is een eene enkele diso Gereformeer dat de do onthouden v belofte Go het bijzond namen van gehuld zij moeten des worden, m allerminst t ze jong ke wanneer b kinderen e de weldad houdt deze zoolang di ze voor k »verborgen Heere onre

Voor

In hartelij G. Staal, o giften f.2.

De Kerkwij.